

**แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1**  
**Guidelines for Conducting Student Caring System of Small-Sized  
Schools under Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 1**

ฟองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์\* สารทร ทรัพย์รวงทอง\*\* สายทิพย์ ยะฟู\*\*\*

Fongjan Klinsukhon, Satorn Subruangthong, Saythit Yafu

Received: November 27, 2020 Revised: November 30, 2020 Accepted: December 22, 2020

**บทคัดย่อ (Abstract)**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) หาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีปัญหาลดต่ำสุด คือการส่งเสริมพัฒนานักเรียน 2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูควรให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

---

\* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ Master of Education students Educational Administration Program, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

\*\* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

\*\*\* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกต่างๆ แปลผลอย่างถูกต้องและชัดเจน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีแผนงานแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา มีแผนงานส่งเสริมพัฒนานักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ มีการติดตามผลการแก้ไข พัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างเข้มแข็ง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้ครูเกิดความรักในตัวเด็ก มีแนวทางการเยี่ยมบ้านที่นำไปสู่การแก่นักเรียนอย่างเป็นระบบ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรมีขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน และมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

**คำสำคัญ (Keywords):** ผู้บริหารสถานศึกษา; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; โรงเรียนขนาดเล็ก

## Abstract

The purposes of this research were to: 1) study problems and guidelines for student caring system of small-sized schools under Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 1. and 2) develop guidelines for student caring system of small-sized schools under Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 1. **The research findings were as follows:** 1. The problems of conducting student caring system as a whole was at the moderate level. To consider in each aspect found that the highest problem was on knowing individual students, as the least problem was on student's supporting and developing. 2. The guidelines for student caring system of small-sized schools under Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 1 comprised 5 components were: 1) knowing individual students, teachers should realize on student caring system and take recorded-data from documents to analyze correctly and clearly, 2) screening students, schools should have plans for solving problems of at-risk students and problem students, and plans for supporting and developing of general students and special students. Additionally, schools should have follow-up for auditing results and develop students continuously, 3) supporting and developing

students, schools should provide activities for promoting students' interests and aptitudes. Furthermore, schools should strongly do homeroom activities, 4) preventing and solving problems, schools should provide activities that make teachers love students and students' home visits to solve problems systematically, and 5) student's transferring, schools should have clear steps of student's transferring, and information technology for student caring system in order to manage in student caring effectively in the future.

**Keywords:** Administrative; Conducting Student Caring System; Small-Sized Schools

## บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 63 ได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา หรือฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียน โดยศึกษาตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2562: ออนไลน์)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ.2553 (มาตรา 6) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 22) ที่ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา24) ให้สถาน ศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการการจัดกระบวนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้ ข้อ 1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และข้อ 4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน มีสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากสถานศึกษา กระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายลำดับความสำคัญ กำหนดกิจกรรมโครงการ กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน มอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผน มีการนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผลสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนและแก้วิกฤตสังคมจึงควรนำกระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินงานและสำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจ เพื่อสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งในเชิงสร้างเสริมภูมิคุ้มกันการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 61 โรงเรียน จากข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 พบว่า มีนักเรียนด้อยโอกาส เช่น เด็กถูกทอดทิ้ง ถูกปล่อยปละละเลย เด็กยากจน เด็กกำพร้า อยู่กับญาติผู้ใหญ่ มีปัญหาครอบครัว ออกกลางคัน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ อพยพตามผู้ปกครอง ไม่มีผู้ดูแลรับผิดชอบเด็กทำงานรับผิดชอบตัวเองและครอบครัว มีนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เช่น อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน อาหาร นักเรียนที่มีความพิการบกพร่องทางการมองเห็น ทางการได้ยิน ด้านสติปัญญา การเรียนรู้ ร่างกายและสุขภาพ ทางพฤติกรรมและอารมณ์ ความพิการทางออกทิสติก ความพิการทางการซับซ้อน เป็นจำนวนมาก

ผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีส่วนช่วยเหลือนักเรียนสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลดลงได้ จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวางแผนปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บิดามารดา ครู-อาจารย์ ตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนักเรียนได้รับรู้ปัญหา มีความเข้าใจ และร่วมมือกันเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดี มีความรู้ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

### วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1** ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหาและการส่งต่อนักเรียนโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาจากประชากรทั้งหมดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 61 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 122 คน รวมทั้งสิ้น 183 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) คะแนนเฉลี่ย ( $\mu$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $\sigma$ )

**ขั้นตอนที่ 2** นำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

1. นำปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมายกร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

2. นำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 1 และจัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. ดำเนินการจัดประชุมการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 1

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

## ผลการวิจัย (Research Results)

1. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหา คือ ครูให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ครูใช้แบบประเมินต่างๆ ได้แก่ ระเบียบสะสม SDQ ฉบับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง แบบประเมินความเครียด แบบประเมิน EQ IQ บันทึกการเยี่ยมบ้าน ฯลฯ ไปใช้วิเคราะห์นักเรียนจริง ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างถูกต้อง ตามลำดับ

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีปัญหา คือ ครูผู้รับผิดชอบเข้าใจงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง ครูนำข้อมูลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนและส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างจริงจัง ครูนำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์และแปลผล ตามลำดับ

1.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีปัญหา คือ โรงเรียนสนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม โรงเรียนจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความถนัดและความรู้ความสามารถของนักเรียน ครูให้ความสำคัญกับกิจกรรมโฮมรูมเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีปัญหา คือ การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนอย่างแท้จริง ครูเยี่ยมบ้านติดตามนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหา คือ โรงเรียนมีการวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูล และความชัดเจนในการจัดระบบการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างชัดเจน ผู้ปกครองเข้าใจเมื่อมีการส่งต่อนักเรียนในความปกครองของตน ครูควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือไว้เป็นหลักฐาน ตามลำดับ

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางดังนี้

โรงเรียนควรจัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา มีโครงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปี ครูผู้รับผิดชอบและครูประจำชั้นควรให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง โรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุน

ให้ความรู้แก่ครูทุกคน หรือให้ครูใช้กระบวนการ PLC ในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความสนใจร่วมกันถึงวิธีการกรอกข้อมูล ขั้นตอนการจัดการกับแบบบันทึกต่างๆ ครูต้องนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปแปลผลอย่างถูกต้องชัดเจน โดยโรงเรียนควรกำหนดระยะเวลาในการส่ง ครูผู้รับผิดชอบนำข้อมูลที่ได้จัดทำระบบสารสนเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนต่อไป

## 2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางดังนี้

โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูประจำชั้นคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรกำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนติดตามช่วยเหลือเพื่อนครูในการจัดการข้อมูลแบบบันทึกต่างๆ โดยคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โรงเรียนควรกำหนดให้ครูมีการวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไขนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา ส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่เป็นกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ โรงเรียนกำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง โรงเรียนควรนำข้อมูลนักเรียนทั้ง 4 กลุ่ม เสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนทราบเพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผน แก้ไข ส่งเสริมพัฒนานักเรียนร่วมกับโรงเรียนและคณะครู โรงเรียนควรกำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตาม ผลการแก้ไข พัฒนานักเรียนอย่างชัดเจน และเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับครูผู้รับผิดชอบหรือครูประจำชั้นที่ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังด้วยความเอาใจใส่ให้ได้รับการยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณให้บุคคลในโรงเรียนและภายนอกได้รับทราบ

## 2.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีแนวทางดังนี้

โรงเรียนและครูควรจัดทำแผนผัง ขั้นตอน หรือโครงสร้างที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เข้าใจง่ายและปฏิบัติได้จริง โรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม กิจกรรมที่นำมาพัฒนานักเรียนควรสำรวจความต้องการของนักเรียนถึงความสนใจ ความสามารถ และความถนัดที่นักเรียนต้องการพัฒนา โรงเรียนควรให้ความสำคัญและเห็นความจำเป็นในการที่จะจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานักเรียนหรือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง โรงเรียนควรมีการนิเทศ ติดตาม ให้ครูผู้รับผิดชอบรายงานผลการพัฒนานักเรียนเป็นระยะ สิ่งที่โรงเรียนควรทำควบคู่กันไปคือการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรมีคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างละเอียด มี

กิจกรรม ขั้นตอน ระยะเวลาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และสำคัญอีกประการหนึ่งคือโรงเรียนควรมอบรางวัลเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับนักเรียนที่มีผลการพัฒนาตนเองในระดับดีขึ้นไป

#### 2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีแนวทางดังนี้

ครูควรรู้จักนักเรียนของตนเองเป็นอย่างดี โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้ครูรักในตัว เด็กนักเรียน ครูควรควบคุมอารมณ์และปรับเปลี่ยนมุมมองเพื่อเข้าไปถึงนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัย ครูควรเปิดใจรับฟังทุกเรื่องของนักเรียนและปิดข้อมูลของนักเรียนเป็นความลับ โรงเรียนควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกิจกรรมการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน มีแผนผังขั้นตอนการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนชัดเจน เข้าใจง่าย โรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูได้มีความรู้ มีทักษะ เทคนิควิธีการให้คำปรึกษา ครูใช้กระบวนการ PLC เพื่อปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนทัศนคติกัน โรงเรียนควรทำบันทึกข้อตกลงกับครูให้มีการเยี่ยมบ้านร้อยละ 90 และเยี่ยมบ้านในกรณีที่พบปัญหาเกิดขึ้นกับนักเรียน หรือติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มต่อความเสี่ยง ซึ่งโรงเรียนอาจจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการเยี่ยมบ้านตามความเหมาะสมเพื่อเป็นกำลังใจแก่ครูทุกคน กำหนดแนวทางการเยี่ยมบ้านเพื่อนำไปสู่การแก้ไขนักเรียนอย่างเป็นระบบชัดเจน

#### 2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางดังนี้

โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกอย่างละเอียด มีแผนผังขั้นตอนวิธีการปฏิบัติชัดเจน โรงเรียนควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและเครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือหาวิธีการส่งต่อนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน เกิดทัศนคติที่ดี สามารถยอมรับได้หากบุตรหลานในความดูแลต้องเข้าสู่กระบวนการส่งต่อ โรงเรียนควรจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล รายชั้นเรียน รายโรงเรียน ให้เป็นระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วต่อไป

### อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบ และครูทุกคนในโรงเรียนซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานไม่เห็นความสำคัญของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ขาดความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรอง โรงเรียนไม่มีการจัดทำคู่มือ การดำเนินงานระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรฯ สุขกล่ำ (2556) ที่พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ หัตถกิจ (2552) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ นาคประวัตติ (2553) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง

## 2. การอภิปรายผลรายด้าน ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหา คือ ครูให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องทำอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ซึ่งครูต้องทำความเข้าใจ ศึกษาเครื่องมือ และวิธีการ ที่จะใช้ในการศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลในระเบียบสะสมของนักเรียน แต่ละบุคคล และความครอบคลุมข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียน ซึ่งครูมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ขาดการสนับสนุนงบประมาณในด้านการออกเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้ไม่ได้ข้อมูลนักเรียนที่ชัดเจนตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ นาคประวัตติ (2553) พบว่า ปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ความสะดวกในการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตตา วิชาพร (2558) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การให้ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการปฏิบัติตามแผนงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนรายบุคคล

2.2 การคัดกรองนักเรียน มีปัญหา คือ ครูนำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์และแปลผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การคัดกรองนักเรียนต้องมีข้อมูลครอบคลุมทุกด้าน มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาตรฐาน และครูที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานเพื่อคัดกรองนักเรียน ซึ่งครูประจำชั้นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจพฤติกรรมนักเรียน ถ้าครูไม่มีข้อมูลหรือความเข้าใจในการใช้เครื่องมือเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจนและการแปลผลในแต่ละเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บ

ข้อมูล ก็จะทำให้เกิดปัญหาในด้านการคัดกรองนักเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ วุฒิวิชญานันต์ และคณะ (2550) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนในการแบ่งกลุ่มนักเรียน และการยอมรับผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนของผู้ปกครอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ นาคประวดี (2553) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ความเป็นมาตรฐานของเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียน

1.3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีปัญหา คือ โรงเรียนสนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนานักเรียนตามความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองด้านต่าง ๆ มากขึ้น อุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดคืองบประมาณ โดยเฉพาะ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีงบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ได้ครบทุกคน การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนจึงทำได้เพียงบางกลุ่มเท่านั้น อีกทั้งโรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่มีความรู้ความสามารถตรงกับกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนานักเรียน ทำให้นักเรียนบางคนไม่สามารถแสดงความสามารถของตนเองได้เต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรินทร์ โพธิ์เหมือน (2553) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน คือ นักเรียนไม่มีโอกาสจัดกิจกรรมตามที่ตนเองถนัด นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษยังขาดการส่งเสริมจากทางโรงเรียน

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหามีปัญหา คือ ครูเยี่ยมบ้าน ติดตามนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนนั้น ครูจำเป็นต้องดำเนินการทั้งในเรื่องการให้คำปรึกษา และจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ซึ่งครูมีข้อมูลรายบุคคล ข้อมูลการคัดกรอง ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเก็บข้อมูลจากการเยี่ยมบ้าน และเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง เพื่อประกอบการพิจารณาการป้องกันและแก้ปัญหา แต่ด้วยข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน ครูมีภาระงานพิเศษมากเกินเวลาที่จะเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง จึงไม่มีเวลาไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาอาจไม่เคร่งครัดในการเยี่ยมบ้านของครูอย่างจริงจัง ครูอาจไม่ได้รับความ

สะดวกในการเยี่ยมบ้าน เช่น ขาดการสนับสนุนงบประมาณในด้านการเดินทางเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้ไม่ได้ข้อมูลนักเรียนที่ชัดเจนตามสภาพความเป็นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตดา วิชาวพร (2558) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา คือ การดำเนินการแก้ไขปัญหาของครูที่ปรึกษาให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.5 การส่งต่อนักเรียน มีปัญหา คือ โรงเรียนมีการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล และความชัดเจนในการจัดระบบการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปรึกษาคิดว่า เมื่อส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง หรือผู้เชี่ยวชาญหน่วยงานต่างๆ แล้วก็เป็นภาระในการรับผิดชอบนักเรียนอีกต่อไป จนกระทั่งมี การส่งนักเรียนกลับ จึงทำให้การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนของครูที่ปรึกษาไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวเครือ โพธิ์ชัย (2548) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อ คือ การวางแผนประสานระหว่างครูที่ปรึกษากับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 พบว่า

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนควรมีการจัดประชุมครูเพื่อจัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อบรมความรู้แก่ครูถึงวิธีการกรอกข้อมูล การจัดการกับแบบบันทึกต่าง ๆ นำข้อมูลที่ได้แปลผลอย่างถูกต้องและชัดเจน โรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคน หรือให้ครูใช้กระบวนการ PLC ในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยเครื่องมือ และวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตรงกับสภาพความเป็นจริง และเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องรู้ข้อมูลของนักเรียนเพื่อให้เข้าใจนักเรียนมากขึ้น ดังนั้นครูต้องมีความเข้าใจ ให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสนับสนุนจากโรงเรียนในด้านการอบรม ให้ความรู้ มีวิธีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ของครูในโรงเรียน เพื่อให้การรู้จักนักเรียนรายบุคคล นำมาซึ่งข้อมูลที่แปลผลอย่างถูกต้องและชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา แสงเจริญโรจน์ (2553 : 60) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ทองแย้ม (2548) ที่พบว่า ก่อนนำรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ ควรมีการประชุม อบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูทุกคน และมีการทดสอบความรู้เบื้องต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร สระบัว (2546) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยดำเนินการตามวิธีการและกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่องให้ความสำคัญกับครูที่ปรึกษา

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดกรองนักเรียน 4 กลุ่ม มีแผนแก้ไขนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา มีแผนส่งเสริมพัฒนานักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผน โรงเรียนควรกำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตามผลการแก้ไข พัฒนานักเรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการคัดกรองนักเรียนต้องพิจารณาจากข้อมูลนักเรียนหลายด้านจากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกันภายในโรงเรียนเพื่อให้มีแนวทางในการคัดกรองที่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าใจตรงกัน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมปรับปรุง และพัฒนากำหนดเกณฑ์ในการดำเนินการคัดกรอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิราภรณ์ คำศิลา (2552) พบว่า โรงเรียนควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ครูที่ปรึกษา เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและคัดกรองนักเรียนจำแนกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง ซึ่งช่วยพัฒนาในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียน สอดคล้องกับประชัน อีมา (2556) พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจในการใช้เกณฑ์ให้ความรู้กับผู้กรอกแบบกับการวิเคราะห์พฤติกรรม ครูควรมีการคัดกรองซ้ำในนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ครูควรติดตามนักเรียนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด ควรจัดทำหลักสูตรในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน กำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมก่อนเรียนให้ชัดเจน มีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

3.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนควรทำแผนผังขั้นตอนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนจัดกิจกรรมเสริมตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน โรงเรียนควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานักเรียนหรือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง มีกิจกรรมโฮมรูมที่เข้มแข็ง มอบรางวัลให้นักเรียนที่มีผลการพัฒนาตนเองดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาและการส่งเสริม

ให้นักเรียนทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนคาดหวัง โรงเรียนต้องกำหนดแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนด้านต่าง ๆ และส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายพันธมิตร เพื่อระดมทรัพยากรที่เหมาะสมเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้ประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติภรณ์ นิสสัย (2558 : 91) ที่พบว่าแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก รัศมีรัตน์ (2552) พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมที่ตรงตามกับสภาพปัญหาของนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมกีฬา นันทนาการ ให้ตรงกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับ ประชน ธิมา (2556) พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านส่งเสริมพัฒนานักเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนตามความเหมาะสมและสร้างสรรค์ โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม และสอดคล้องกับจุฑาภรณ์ นาคประวดี (2553) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมนักเรียนและกำหนดวันเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ชัดเจนและเพียงพอ

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้ครูอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้ มีทักษะเทคนิควิธีการให้คำปรึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ ครูต้องดำเนินการให้การให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา และการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งครูต้องใช้วิธีการต่าง ๆ มีเทคนิคในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ด้านจิตวิทยา จึงจะช่วยให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เพื่อช่วยป้องกันปัญหาให้นักเรียน และสร้างทักษะชีวิตแก่นักเรียนนั้น ในการดำเนินการดังกล่าวครูต้องมีความรู้ ทักษะ และเทคนิคต่าง ๆ จึงต้องได้รับการอบรม พัฒนา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ จนนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก รัศมีรัตน์ (2552) พบว่า โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาครูที่ปรึกษาในการ

ดำเนินงานตามกระบวนการที่ถูกต้อง เพื่อครูที่ปรึกษาจะได้นำความรู้ความเข้าใจในการ ให้คำแนะนำดูแลช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียนได้

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือหาแนวทางการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งต่อนักเรียน เป็นการป้องกัน ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว ซึ่งการตัดสินใจในส่งต่อนักเรียน เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมีผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียน และผู้ปกครอง ต้องกระทำด้วยความรอบคอบ ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่ออนาคตของบุตรหลานและคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ นาคประวัติ (2553) พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน ทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหานักเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา และมีการติดตามประเมินผลการส่งต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

## ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งส่งผลต่อการนำปัญหาของนักเรียนแต่ละคนมาแก้ไขปรับปรุงอย่างจริงจัง ดังนั้น ควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ครบถ้วน และนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหา สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบ และครูทุกคนในโรงเรียนควรให้ความสำคัญและปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเข้าใจ จริงจัง และถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน เปิดใจรับฟังนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรมีการพัฒนา

ระบบฐานข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือให้เป็นปัจจุบัน มีข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล และข้อมูลคัดกรองนักเรียนทุกกลุ่ม มีข้อมูลเปรียบเทียบในแต่ละปีเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนานักเรียนได้อย่างทันเวลา และสะดวกในการส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 เช่น สัดส่วนของครูต่อนักเรียน อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาข้อมูลบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ควรใช้การสื่อสาร สื่อเทคโนโลยี หรือสถานการณ์ปัจจุบัน นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมพัฒนานักเรียนต่อไป

## เอกสารอ้างอิง (References)

กนกวรรณ วุฒิวิชญนันต์. (2550). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่

ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กัญญา แสงเจริญโรจน์. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองมะปริง สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหาร

การศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.

- จุฑาภรณ์ นาคประวดี. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ  
นักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี  
เขต 2. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.** (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จตุภรณ์ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้าน  
หนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. **วิทยานิพนธ์  
การศึกษามหาบัณฑิต.** (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บัวเครือ โพธิ์ชัย (2548) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.** (การ  
บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุจิราภรณ์ คำศิลา. (2552). สภาพปัญหาและและการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน  
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. **วิทยานิพนธ์การศึกษา  
มหาบัณฑิต.** (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรัตดา วิชาพร (2558). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขต  
จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41.  
**วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.** (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
นครสวรรค์
- วินัย ทองแถม. (2548). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนตากฟ้าวิชา  
ประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรม  
หาบัณฑิต.** (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุทธิรัตน์ หัตถกิจ. (2552). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน  
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. **วิทยานิพนธ์การศึกษา  
มหาบัณฑิต.** (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรินทร์ โพธิ์เหมือน. (2553). ปัญหาการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**  
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- สมพร สระบัว. (2546). การประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาชัยนาท. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมชาย เหลืองอ่อน. (2548). ปัญหาการดำเนินการตามระบบดูแลตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547ก). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนุสรณ์ สุขกล่ำ. (2556). ปัญหาและแนวทางการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.